

'Foto-Eddy' van David de Jongh: Documentaire over een veelbewogen fotografenleven

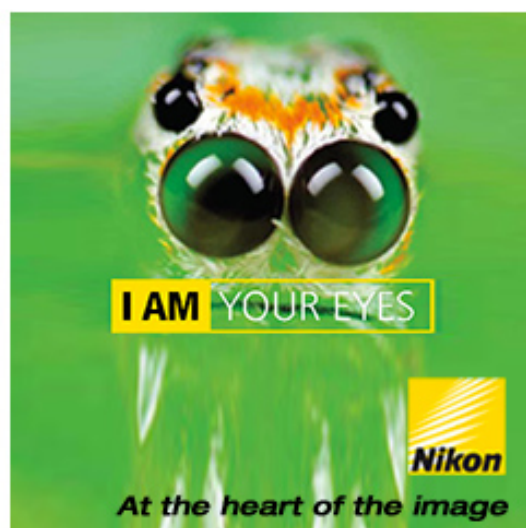

► door: Joep Eijkens

In Amsterdam vond tot en met 1 december de 26e editie plaats van het IDFA, het International Documentary Festival Amsterdam. Ook de documentaire Foto-Eddy beleefde er de première, te weten op 26 november.

De film ging over het leven van Eddy de Jongh (1920-2002), een fotograaf die ooit naam maakte met fotoreportages over diverse onderwerpen uit binnen- en buitenland en - vooral - met zijn portretten van bekende Nederlanders.

De documentaire werd gemaakt door Eddy's zoon David de Jongh (1967), ondermeer bekend door documentaires over zijn leermeester Frans Bromet en over Otto Frank, de vader van Anne Frank.

Schatkamer •

David de Jongh wist vanzelfsprekend dat zijn vader een verre van gemakkelijk leven had geleid. Maar het was pas na diens dood dat hij echt op zoek ging naar antwoorden op de vele vragen waarmee hij was blijven zitten. Een deel van zijn informatie vond hij in het archief van zijn vader, een archief dat hij omschrijft als 'een schatkamer aan vergeten reportage-fotografie uit de jaren vijftig en zestig'.

Kun je aan de hand van een paar voorbeelden vertellen waarover die fotoreportages gingen?

'Mijn vader heeft jarenlang met de journalist Tom Pauka op de bonnefooi door Europa gereisd. Ze gingen dan een plaatselijk café binnen, praatten met de mensen of lazen het locale suffertje en op die manier stuitten ze op onderwerpen die ze ook aan de Nederlandse dagbladen wisten te slijten. Om een paar voorbeelden te noemen: de opkomst van vrouwelijke wielrenners, de toename van het fenomeen "Doe-het-zelf" - waarbij Eddy zichzelf als onhandige kluns fotografeerde - , droogskispringers op Sicilië, het hondenkerkhof van Parijs.'

Maakte hij ook vrij werk?

'Hij fotografeerde vanaf midden jaren vijftig zijn vriendinnen, vrouwen, kinderen en vrienden. Ook verzoon hij zelf onderwerpen die hij in Nederland verkocht, zoals een reportage over alpinisten voor het weekblad *De Spiegel*. Eddy noemde zichzelf de uitvinder van de "horizontale journalistiek": tijdens zijn reizen maakte hij in verschillende landen foto's van hetzelfde onderwerp, zoals "eten op straat", "postbodes" of "peuterscholen".'

Was 'Foto-Eddy' zijn firmanaam?

'Nee, Foto-Eddy verwijst naar de twee Eddy's in onze familie. De neef die dezelfde naam draagt is de bekende kunsthistoricus. Wij spreken in de familie van "Foto-Eddy" en "Kunst-Eddy". Zijn firmanaam was, als ik het wel heb, *fotobureau Eddy de Jongh*.'

Vermoord •

Hoe heeft je vader de oorlog kunnen overleven?

'Eddy heeft op minimaal vijf adressen ondergedoken gezeten. Hij is onder meer geholpen door de vrouw met wie hij in de oorlog illegaal trouwde, Tientie Adriani, die de moeder werd van zijn eerste drie kinderen. Hij was enig kind. Zijn ouders zijn beiden verraden. Zijn vader is in Sobibor vermoord, zijn moeder in Auschwitz-Birkenau'.

David de Jongh denkt dat de fotografie zijn vader geholpen heeft om de dramatische gebeurtenissen te verwerken. 'Via de fotografie kon hij zijn droom van een afwisselend, mondain leven waarmaken. Met behulp van psychologie van de koude grond zou je kunnen zeggen dat hij dankzij de camera op een veilige manier contact kon maken met mensen - hij kon zelf regie houden over de mate van contact, de camera bleef tussen hemzelf en zijn subjecten'.

De documentairemaker ziet veel humor en aandacht voor de mooie dingen van het leven in de foto's van zijn vader, vooral bij die uit de jaren vijftig en zestig: 'De wereld van zijn foto's, waarin het optimisme van de jaren vijftig is terug te voelen, en zijn eigen bestaan overlaptten elkaar grotendeels. In het Kroatië van 1956 fotografeerde hij lachende kinderen, die nog zelden een fotocamera hadden gezien. Zijn vriendin Tjitske beeldde hij af, naakt op de rotsen van Bretagne. Tijdens het Tweelingencongres van 1963 fotografeerde hij een keur aan eenenige tweelingen in allerlei poses - ook hier spat het plezier van de foto's.'

Schaduwzijden •

Buiten de fotografie zag het leven er voor Eddy de Jongh overigens stukken minder rooskleurig uit. In de biografie is sprake van 'conflicten, faillissementen, verbroken relaties en verslavingen'. En: 'Van die schaduwzijde ondervonden niet alleen Eddy zelf, maar ook zijn vijf vrouwen en zes kinderen de gevolgen'.

Heb jij daar zelf ook onder geleden?

'Eddy was erg op zichzelf gericht', antwoordt David de Jongh. 'Zijn behoeften dienden direct bevredigd te worden. Hij klaagde en zeurde als er niet aan zijn eisen voldaan werd. Als zoon moest ik er vooral voor hem zijn, hij was voor mij geen stabiele vader waar ik zelf op kon leunen'.

Heeft hij je geïnspireerd om cineast te worden?

'Hij heeft mij laten kennismaken met vele vormen van kunst en cultuur - film was daar één van. Hij kon gepassioneerd kijken naar bijvoorbeeld de serie *The Singing Detective* en sprak dan met mij over de manier waarop die serie was vormgegeven. Begin jaren tachtig kocht hij een Super 8-camera die ik veel heb gebruikt en waar ik mijn eerste montages mee maakte.'

Waarom ben je niet net zoals hij fotograaf geworden?

'Ik ben zelf het meest gefascineerd door de mogelijkheden die het combineren van beeld en geluid bieden om een verhaal te vertellen. Fotografie is daar zeker een onderdeel van en ik gebruik fotografie ook veelvuldig in mijn werk.'

'Europa zonder haast' •

Op de vraag of er volgens hem een interessant fotoboek te maken zou zijn over het werk van zijn vader, antwoordt De Jongh: 'Een flink aantal van zijn foto's is terechtgekomen in het fotoboek *Nederland de 1000 beste foto's* van Wim van Sinderen. Het Persmuseum toont vanaf 29 november a.s. een kleine selectie uit zijn werk tijdens een expositie (naast de tentoonstelling over Carmiggelt, die door Eddy ook meerdere keren werd geportretteerd). Op flickr is een door mij zelf samengestelde selectie van ongeveer 50 foto's te zien (<http://www.flickr.com/photos/101862242@N07/>). En het zou heel aardig zijn om een dwarsdoorsnede van zijn werk te tonen in een boek. Thematisch zouden de portretten zich daar wellicht voor lenen. Over het werk uit de jaren vijftig zou wellicht een boekje samen te stellen zijn in de trant van *Holland zonder haast* - dat zou dan zoiets als *Europa zonder haast* kunnen heten'.

Biografie •

In het persbericht bij de documentaire zijn de hierna volgende biografische gegevens te lezen:

Fotograaf Eddy de Jongh, geboren in 1920 als zoon van een joodse textielhandelaar, overleefde als enige van zijn gezin de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog erfde hij de zaak van zijn vader, maar ging in 1953 failliet. Via Magnum-fotograaf en vriend Kryn Taconis kwam hij in aanraking met de fotografie. Na een gezamenlijke reis door Zuid-Italië kocht Eddy een Rolleicord. Vervolgens wendde hij zich tot de toen beroemde fotografen Ad Windig, Carel Blazer en Paul Huf voor advies, maar leerde het vak in de praktijk.

In 1955 ontmoette hij de journalist Tom Pauka. Samen maakten ze jarenlang reportages voor tijdschriften als 'Vizier', 'Eva', 'Vrij Nederland', en het dagblad 'Het Parool'. In dezelfde periode maakte hij sportfoto's bij artikelen van Eddy van Opzeeland en Wim Koesen.

In de jaren zestig en zeventig bleef Eddy met verschillende journalisten voor dag- en weekbladen werken. Zo maakte hij met Igor Cornelissen reportages over de Praagse Lente en de Anjerrevolutie in Portugal. Geleidelijk maakte het hectische reportagewerk plaats voor portretfotografie. Tot begin jaren tachtig maakte hij (zwart-wit) portretten voor Vrij Nederland, o.m. bij de interviews van Bibeb. Van begin jaren zeventig tot 1990 maakte hij portretten in kleur ten behoeve van het NOS Journaal.

Zijn privéleven werd gekenmerkt door een opeenvolging van huwelijken en een fors gebruik van de fles. Uit drie van de vijf huwelijken kreeg hij in totaal zes kinderen. Hij overleed in 2002 in Den Haag.